

รามเกียรติ์

ผู้แต่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ลักษณะการแต่ง กลอนบทละคร

เรื่องย่อ

มียักษ์อีกตนหนึ่งชื่อ นนทก มีหน้าที่ล้างเท้าเทวดาที่มาเฝ้าพระอิศวร ณ เชิงเขาไกรลาสถูกเหล่าเทวดา ตบหัวลูบหัวทุกวันจนล้านเกลี้ยง เกิดความคับแค้นใจ จึงไปเฝ้าพระอิศวรทูลขอนิ้วเพชร ซี่ไปที่ใครต้องตาย เมื่อพระอิศวรให้พรแล้ว จึงกลับไปล้างเท้าเทวดาตามเดิม เมื่อถูกเหล่าเทวดาตบหัวอีก จึงเอานิ้วเพชรชี้เทวดา ล้มตายไปเป็นอันมาก เหล่าเทวดาจึงไปทูลฟ้องพระอิศวร พระอิศวรจึงให้พระนารายณ์ไปปราบ พระนารายณ์ ได้แปลงกายเป็นนางอัปสรไปร้ายร้ายยั่ววนจนนนทกหลงกลรำตาม เอานิ้วเพชรชี้ไปที่ต้นขาตนเองล้มลง พระนารายณ์จึงกลับร่างเดิมเหยียบอกนนทกไว้ นนทกจึงว่าพระนารายณ์กลัวตนจึงต้องแปลงร่างมาพระนารายณ์ จึงสาปให้นนทกไปเกิดใหม่ มีสิบหัวสิบหน้าและยี่สิบมือ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ มีคทาและธนูเป็นอาวุธ ส่วนพระองค์จะเกิดเป็นมนุษย์มี ๒ มือ ตามไปฆ่า แล้วจึงฆ่านนทกตาย

ท้าวทศรถ เป็นกษัตริย์ครองกรุงโยธยา มีพระมเหสี ๓ องค์ คือ นางเกาสุริยา นางไทยเกษี

และนางสมุทรเทวี วันหนึ่งท้าวทศรถไปรบกับยักษ์ ชื่อ ปุตุตทันต์ โดยนางไทยเกษีตามเสด็จไปด้วย ขณะรบกัน

ยักษ์แผลงศรไปถูกเพลาารถของท้าวทศรถหัก นางไทยเกษีรีบกระโดดลงจากรถ เอาแขนของนางสอดแทนเพลาารถ

เมื่อท้าวทศรถฆ่ายักษ์ได้แล้ว ได้ทรงทราบถึงความจงรักภักดีของนางไทยเกษี จึงประทานพรว่าหากนางปรารถนา

สิ่งใดพระองค์ก็จะประทานให้

ท้าวทศรถ ครองราชสมบัติมานานหลายปีแล้ว แต่ยังมีโอรส จึงทำพิธีกวานข้าวทิพย์ กลั่นข้าวทิพย์

หอมไปถึงกรุงลงกา ทศกัณฐ์จึงใช้นางยักษ์กานาสูร มาขโมย นางแปลงร่างเป็นอิกา โฉมเอาข้าวทิพย์ไปได้

เพียงครึ่งก้อน ทศกัณฐ์นำข้าวทิพย์ให้นางมณโฑผู้เป็นนมहेสีกิน นางมณโฑจึงตั้งครรภ์และประสูติพระธิดาออกมา

แต่ขณะที่ประสูตินั้นพระธิดาร้องว่า "ผลาญราพณ์" ขึ้นสามครั้ง พิเภกและโหรอื่นๆ ทำนายว่าเป็นกาลีบ้านกาลีเมือง

ทศกัณฐ์จึงสั่งให้นำพระธิดานั้นใส่ผอบลอยน้ำไป พระฤาษีชนกซึ่งเดิมเป็นราชาแห่งเมืองมิลิลาพบเข้า ก็เก็บไป

ฝังดินฝากแม่พระธรณีไว้ จนเวลาล่วงไปถึง ๑๖ ปี จึงไปขุดนางขึ้นมา แล้วตั้งชื่อให้ว่าสีดาแล้วกลับไปครองเมือง

มิลิลาเช่นเดิม และได้จัดพิธียกพรเพื่อหาผู้ครองให้นางสีดา พระรามยกพรได้จึงได้อภิเษกกับนางสีดาและพานาง

กลับไปอยู่ที่กรุงอโยธยา

ส่วนข้าวทิพย์ที่เหลือสามก้อนครึ่ง ท้าวทศรถแบ่งใหม่เหลือทั้งสาม ซึ่งต่อมานางตั้งครรภ์และให้กำเนิดโอรส

คือ นางเกาสุริยาประสูติพระราม นางไทยเกษีประสูติพระพรต นางสมุทรเทวีประสูติพระลักษมณ์กับพระสัตรุด

ต่อมา ท้าวทศรถคิดจะยกราชสมบัติให้พระรามปกครอง แต่นางไทยเกษีทูลขอเมืองอโยธยาให้พระพรต

โอรสของตน และขอให้พระรามออกเดินป่าเป็นเวลา ๑๔ ปี ท้าวทศรถเคยประทานพรให้นางไว้ จึงจำต้องรักษา

วาจาสัตย์ พระรามก็ยินยอมออกจากเมืองโดยดี ซึ่งพระลักษมณ์กับนาง สีดาขอตามเสด็จไปด้วย ท้าวทศรถ

เสียดพระทัยมากจนกระทั่งสิ้นพระชนม์

พระราม พระลักษมณ์ และนางสีดา ไปตั้งอาศรมอยู่ในป่า วันหนึ่ง นางสำนักขา น้องสาวของทศกัณฐ์

ออกไปเที่ยวป่า ได้พบพระรามเข้า เห็นพระรามมีรูปโฉมงดงามก็หลงรัก เข้าไปเกี่ยวพาราสีพระราม

และทำร้ายนางสีดา พระลักษมณ์โกรธมาก จับนางมาตัดหู จมูก มือ และเท้า แล้วปล่อยตัวไป นางกลับไปฟ้อง

พี่ชายทั้งสาม คือ ทูษณ์ ขร ตรีเศียร ให้ไปรบกับพระราม แต่ก็ถูกพระรามฆ่าตาย นางจึงไปเล่าถึงความงดงาม

ของนางสีดาให้ทศกัณฐ์ฟัง ทศกัณฐ์อยากได้นางมาเป็นชายา จึงออกอุบายให้มารีศ แปลงตัวเป็นกวางทองมาล่อ

นางสีดาเห็นกวางทองเข้าก็อยากได้ ขอให้พระรามไปจับมาให้พอมารีศถูกครุพระรามก็แกล้งทำเสียงพระราม

ร้องให้ช่วยนางสีดาจึงขอให้พระลักษมณ์ตามไป ทศกัณฐ์ได้โอกาสจึงเข้ามาลักพานางสีดาไปกรุงลงกา

พระราม พระลักษมณ์ เสด็จออกติดตามนางด้วยความห่วงใย จนได้พบกับหนุมานและสุครีพ สุครีพขอให้พระรามฆ่าพาลีผู้เป็นพี่ชายของตนเสียก่อน ตนจึงจะช่วยทำสงครามกับทศกัณฐ์ เนื่องจากสุครีพแค้นใจ ที่ครั้งหนึ่งพระอินทร์ฝากมอบใส่นางดารามากับพาลี เพื่อเป็นรางวัลให้สุครีพที่ยกเขาพระสุเมรุให้ตั้งตรงได้ แต่ถูกพาลีริบไปเป็นของตน และครั้งสุดท้าย พาลีเข้าไปสู้รบกับควาย ชื่อ ทรพี ในถ้ำ แล้วส่งสุครีพให้คอยดูอยู่ปากถ้ำ ถ้าเลือดที่ไหลออกมาชั้นเป็นเลือดควาย ถ้าเลือดใสเป็นเลือดของตน ให้สุครีพปิดปากถ้ำเสีย สุครีพเฝ้าดูอยู่ เห็นเลือดที่ไหลออกมาใส เพราะน้ำฝนซึ่งคิดว่าพาลีตาย จึงเอาหินปิดปากถ้ำไว้ พาลีเข้าใจว่าสุครีพคิดฆ่าตน จึงขับไล่สุครีพออกจากเมือง พระรามได้แผลงศรไปฆ่าพาลีตาย สุครีพจึงเกณฑ์ไพร่พลลงมาช่วยพระรามรบ

คืนหนึ่ง ทศกัณฐ์ฝันร้าย พิเภกทำนายทศกัณฐ์ถึงคราวมีเคราะห์ ให้ส่งนางสีดาขึ้นไปเสีย ทศกัณฐ์โกรธมากขับไล่พิเภกออกจากเมือง พิเภกจึงเข้าไปสวามิภักดิ์กับพระราม ช่วยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำสงครามแก่พระรามอยู่เสมอ

พระรามทำสงครามกับทศกัณฐ์อยู่นานหลายปี จนญาติพี่น้องของทศกัณฐ์ตายในสงครามกันหมด ทศกัณฐ์ต้องออกรบเอง พระรามแผลงศรถูกหลายครั้งแต่ทศกัณฐ์ก็ไม่ตาย เพราะถอดดวงใจฝากพระฤาษีโคบุตรไว้ หนุมานกับองคตจึงทูลรับอาสาพระราม ไปหลอกเอากล้องดวงใจมาจนได้ ทศกัณฐ์ออกรบอีก พอพระรามแผลงศรไปปักอกทศกัณฐ์ หนุมานก็ขี้กลองดวงใจจนแหลกลาญ ทศกัณฐ์จึงสิ้นชีวิต จากนั้น พิเภกก็พานางสีดามาคืนให้พระราม และเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ นางสีดาจึงขอทำพิธีลุยไฟ ซึ่งนางสีดาสามารถลุยไฟได้อย่างปลอดภัย พระรามตั้งให้พิเภกครองกรุงลงกา แล้วพระรามก็เสด็จกลับโยธยาพร้อมด้วยนางสีดา และพระลักษมณ์

ต่อมา ปีศาจยักษ์ตนหนึ่งชื่อนางอสูร ได้แปลงร่างเป็นสาวใช้ของนางสีดาขอร้องให้นางสีดาวาดรูปทศกัณฐ์ให้ดู พอตีพระรามเสด็จมา นางสีดาตกใจพยายามลบเท้าไว้กลับไม่ออก จึงรีบซ่อนไว้ใต้บรรทม ทำให้พระรามบรรทมไม่หลับ ต้องสั่งให้พระลักษมณ์มาค้นดู ก็ได้รูปของทศกัณฐ์ พระรามกริ้วมาก หาวนางสีดามีใจรักทศกัณฐ์ สั่งให้พระลักษมณ์นำนางไปประหาร แต่พระลักษมณ์ปล่อยนางไป นางสีดาไปอาศัยอยู่กับฤาษิตนหนึ่ง จนประสูติโอรสองค์หนึ่ง คือ พระมงกุฎ

วันหนึ่ง นางสีดาไปอาบน้ำที่ลำธาร เห็นลิงเฝ้าลูกเกาะหน้าเกาะหลัง พาไปไหนมาไหนด้วย

นางจึงกลับไปอุ้มโอรสที่ฝากพระฤๅษีเลี้ยงไว้มาด้วย เมื่อพระฤๅษีสืบมาจากการบำเพ็ญตบะไม่เห็นพระ

มงกุฎ จึงขุบกุมารขึ้นอีกองค์หนึ่งชื่อว่าพระลบ นางสีดาจึงมีโอรสสององค์ พระฤๅษีได้ส่งสอนศิลปวิทยาให้กุมาร

ทั้งสองจนเก่งกล้า

พระรามได้ทำพิธีปล่อยม้าอุปการ ม้าผ่านเข้าไปในป่า พระมงกุฎเห็นเข้าก็จับมาขี่เล่น พระพรตแผลงศร

ไปจับตัวพระมงกุฎได้ พระรามสั่งให้นำตัวไปประจานเจ็ดวัน แล้วให้ประหารเสีย แต่พระลบมาช่วยไปได้ พระราม

ออกรบด้วยตนเองแต่ไม่สามารถเอาชนะกันได้ จนกระทั่งรู้ว่า เป็นพ่อลูกกัน พระรามไปอ่อนนวยงามนางสีดาให้กลับ

อยุธยา แต่นางสีดาไม่ยอม พระรามจึงทำอุบายว่าสิ้นพระชนม์ นางสีดาคงใจรีบกลับมาเยี่ยมพระศพ พระรามจึง

ออกมาจากโกศจับนางสีดาไว้ นางสีดารู้ว่าถูกหลอก จึงอธิษฐานแทรกแผ่นดินหนีไปอยู่เมืองบาดาล พิเภกแนะนำ

พระรามออกเดินป่าอีกครั้งเพื่อเสาะเคราะห์ พระรามจึงเสด็จไปพร้อมพระลักษมณ์ ได้ฆ่ายักษ์ตายอีกหลายตน

ครั้งสุดท้าย พระรามได้สู้กับท้าวอุณาราช พระรามถอนต้นกมมาพาดสาย ยังไปตึงท้าวอุณาราชไว้กับแผ่นดิน

แล้วจึงเสด็จกลับเข้ากรุงอยุธยา พระอิศวรส่งสารพระราม จึงช่วยให้นางสีดาอมคืนดีกับพระราม

ตัวอย่างบางตอน

สุดเอยสุดสวาท

โฉมประหลาดล้ำเทพอัปสร

ทั้งวาจาจรตึงงามอน

ควรเป็นนางพ่อนวิไลลักษณ์